



Грађански ратови, интриге око борбе за власт, фамилијарне судбине и мушко-женски односи у којима су испреплетене знамените историјске личности и обични, мали људи што се у преломном раздобљу антике боре за опстанак и остварење својих тежњи – тема су серије „Рим“ са којом је домаће телевизијско гледалиште добило прилику да се упозна у ударном вечерњем термину (субота, 23.00) на РТС-у.

„Рим“ је направљен у копродукцији НВО и ВВС-а под надзором Џона Милијуса, enfant terrible-а „новог Холивуда“, чија је улога у овом серијалу слична нпр. Линчовој улози у прављењу „Твин Пикса“. За сценарио су се, поред Милијуса, побрунули Бруно Хелер и Вилијем Мек Доналд, док је режисерски посао врсно обавио Британац Мајкл Ептид. Астрономски буџет „Рима“ (100 милиона долара) омогућио је спектакуларну реконструкцију античке метрополе, његове архитектуре, ентеријера, одеће и обичаја, од свакодневних навика до верских обреда, и то зналачки, са детаљношћу коме ни најбољи познаваоци античког живота, попут нпр. Ж. Димезила, не би могли да пронађу иоле значајније пропусте. Упечатљиво је приказана и тамна страна тадашње светске престонице – мрачне улице и крчме, загушени форуми и криминалне комиције... Преплитање помпезности, разврата и суровости приказани су са експресивношћу каква још није виђена у телевизијским продукцијама, нарочито у неколико сцена које су већ стекле статус антологијских, попут атентата на Цезара у Сенату или прославе Октавијановог тријумфа којом се затвршава друга сезона „Рима“.

Серија покрива период последњих римских грађанских ратова, од распада првог тријумвирата, успона и пропасти Гаја Јулија Цезара, све до победе младог Октавијана Августа над Марком Антонијем и дефинитивног преображаја римске империјалне републике у аутократски принципат. Мање-више сви знаменити актери оног доба су ту: вешт и прагматичан, мада у исти мах и пословично добронамеран Цезар; дементни Помпеј; арогантни, приземни али витални Марко Антоније; проницљиви Цицерон што тактизира чекајући на чију ће страну превагнути тас моћи; стамени „последњи републиканац“ Касије; слабашни а силом прилика натеран у „принципијелност“ едиповац Брут; превејана Клеопатра растрзана између страсти и интереса; и Октавијан Август, који се од „чуда од детета“ постепено претвара и хладнокрвног реал-политичког монструма... Из позадине вукући конце, ту су и две жене из највишег, патрицијског сталежа - Јулија од Ација, Октавијанова мајка и Антонијева љубавница, са

неутаживом амбицијом да кроји туђе судбине и од сина направи владара, и Сервилија од Јунија, Брутова мајка и остављена Цезарева љубавница, која жуди за осветом. Ација и Сервилија воде „женски рат“, личан и беспштедан, који, ширећи се на фамилијарне односе, у пар важних момената има пресудну улогу и на политичка дешавања. А крај свих њих, ту је прича о нераскидивом другарству два „обична“ римска ратна ветерана, центуриона Луција Ворена и легионара Тита Пула, који у борби за очување, односно формирање сопствених породица доживљавају трагичне падове и привремене успоне.

Подела улога је изванредно добра. Кевин Мек Квид (Ворена) је бриљантан у приказивању болно-страсне, следе мушке доследности, баш као и Реј Стивенсон у улози лаконског легионара Пула, човека који има превише среће и животне снаге, што му се пословично обија о главу. Макс Пиркис без грешке глуми „леденог“ Октавијана са вишком политичке вештине а мањком емоција, чија је лепа и похотна, сплеткама склона и „лоша до костију“, мајка Ација незаборавна у извођењу Поли Вокер. Џејмс Пјурфој ипак успева да их све надмаши и доминира серијом у лику Марка Антонија, жовијалне војничине са сировом харизмом и необузданим нагонима који ће се крај Клеопатре претворити у својеврсну декатентну „рок звезду“.

### Антички Дон Кихот и Санчо Панса

Главни актери, Ворена и Пуло, као обични људи не дају само животност овој историјској драми. Њихови карактери су типски а њихов тандем представља својеврсну античку верзију Дон Кихота и Санча Пансе.

Ворена је човек старог кова, антички „републикански конзервативац“ плебејског порекла - принципијелан, поштен, суров према себи и другима, и управо због свега тога а обзиром да се налази у свету преокренутом наглавце – по правилу на погрешном месту и губитничкој страни, упркос повременим успонима. Оно што тежи да по сваку цену одбрани, заправо руши оно за шта се принцијелно опредељује и изврће се у своју супротност. Грчевито покушавајући да сачува своју породицу, он се, без такта како то само принципијелни људи могу да чине, додатно гура у још већу трагедију. На махове нагао, када га сломе догађаји а преплаве страсти, Ворена више пута тоне у окрутност и лудило, из кога га извлаче само његова невероватна издржљивост, осећај части и другарства.

Пуло је његова контратежа, делом и супротност. Једноставне, народске нарави, Пуло

је човек без политичких уверења и илузија о свету у коме се налази. Он је сналажљиви мангуп који живи од данас до сутра, коцкар, женскарш, пијаница, истовремено опасан и пристодушан, али пријатељ до краја. У њему је сублимисана „животна филозофија“ мијџусовско-ничеанског Конана варварина и уличног дрипца, симпатичног антихероја. Његови падови нису ништа ређи од Ворениних, чак су и наглији због начина живота, али он се као мачка увек дочека на ноге, извуче, брже прибере.

Убитачни тандем Ворена-Пуло, у коме један другог чупају из невоља, плива кроз мутну матицу историјских дешавања која их често гура изнад њихових могућности, да би поново пали под ударцима судбине, односно људских страсти. И док су на почетку заједно, у Цезаревој војсци (Воренус као лојалан надређеном, мада идеолошки противник „цезаристичке монархије“, док Пуло само види прилику да се обогати) сплет околности ће их на крају довести у два супротстављена тора. Ворена ће се, због дате речи, обрети код губитника Антонија, а Пуло на победничкој, Октавијановој страни, па ће се и њихово пријатељство наћи пред коначним изазовом.

„Rome, sweet Rome“

Оно што серију „Рим“ чини изванредном и доводи је на само корак од ремек дела, ипак није ни верно одсликавање историјских чињеница нити спектакуларне масовне сцене и фасцинантна костимографија. Напротив, серија не обилује масовним сценама, већ се радња пре свега одвија у ентеријерима са ограниченим бројем актера, чиме се акценат приче ставља пре свега на индивидуалну психологију. Такође, „Рим“ обилује свесним пренебрегавањем појединих крупних историјских чињеница или њиховом благом „искривљавајућем интерпретирању“, већ у складу са изјавом главног сценаристе Бруна Хелера како се „серија више бави тиме како лична психологија утиче на историју него што просто прати познате историјске изворе“. Зато она више подсећа на чувену ББЦ-јеву серију (направљену на основу сада већ класичног романа Роберта Гревса) „Ја, Клаудије“ из седамдесетих година, и за нијансу је боља од свог претходника самом чињеницом да је лишена шекспиријанског патоса у дијалозима, мање је драмско-дијалоска а глумачки активистичкија и експресивнија, трагајући више за психолошко-духовном реконструкцијом античке „аутентичности“ него историјске „тачности“.

То што серији „Рим“ даје на изузетности је управо „учитавајућа“ психологија која са невероватном страшћу осликава централни лајтмотив серије – борбу за моћ, и ону личну, и ону политичку, у свој њеној испреплетености и противуречности. Оно што се у америчком жаргону назива powerplay толико се блиско осећа и доживљава у

околностима кризе Римске републике и судбини ондашњих личности, да је „учитавање“ надмашило све што смо до сада могли видети у филмским и телевизијским продукцијама.

Прецизно осећајући аналогije између краја Римске републике и надолазећег кризног периода савременог америчког друштва, сценаристи, колико свесни тога а колико не, заправо учитавају сопствена, савремена „империјална“ и лична искуства страсне борбе за моћ, која готово савршено „пасују“ древном амбијенту. И ту се не ради само о америчкој фасцинацији Римском републиком (коју, уосталом, можемо пратити још од Очева оснивача и монтескијеовског узимања Рима за узор републиканске владавине, као и чињенице да су по овим утицајем САД направиле и свој „Сенат“ и „Капитол Хил“), чак ни да се ради о две релевантне историјске републиканске империје са својим поретцима (Pax Romana - Pax Americana), сличностима у пуританско-јурoдичком поимању људских односа и аналогijaма територијално-војне експанзије од малене колоније до копнено-поморске велесиле, већ управо у непогрешивом осећању „блискости“ судбине краја Римске републике и њеном кризном претварању у нешто друго, и приближавања кризе америчке републиканске демократије. Зашто би, иначе, савремену америчку и књижевну и филмско-телевизијску продукцију фасцинирало пре свега „кризно раздобље“ краја Римске републике (од Грахових реформи, преко савезничких и грађанских ратова до Октавијана Августа), а не векови римске републиканске историје пре тога или потоњи периоди Царства?

За осећање ове историјске блискости и „претећих“ аналогija о крају републике, баш зато што и личи на античку „Династију Далас“, односно „Породицу Сопрано“ у тогама и сандалама, за сада нема бољег и убедљивијег примера него што је то Милијусов и Хелеров „Рим“.